

SĄD W PIGUŁCE: Przewodnik dla Obserwatora

**Jak działa polski
wymiar sprawiedliwości
i dlaczego warto
to wiedzieć?**

SĄD: FIKCJA VS. RZECZYWISTOŚĆ

Na co dzień sądy znamy głównie z filmów i seriali (amerykański sędzia z młotkiem, ława przysięgłych). Ale jak to działa naprawdę w Polsce?

Po co nam sądy? Miejsce w państwie

Sądy nie tworzą prawa (jak Sejm) ani go nie wykonują (jak Rząd). Ich zadaniem jest rozstrzyganie sporów i sprawowanie sprawiedliwości w oparciu o to prawo.

TRÓJPODZIAŁ WŁADZY
w Polsce

SĄDOWNICZA

WYKONAWCZA

USTAWODAWCZA

FUNDAMENTALNE ZASADY SĄDÓW

..... Aby sąd mógł działać, musi opierać się na kilku FILARACH

Sędzia podlega tylko Konstytucji i ustawom, nikt (nawet prezydent czy prezes sądu) nie może mu mówić, jaki ma wydać wyrok.

NIEZAWISŁOŚĆ
SĘDZIOWSKA

Każdy jest niewinny, dopóki jego wina nie zostanie udowodniona ponad wszelką wątpliwość.

DOMNIEMANIE
NIEWINNOŚCI
(w sprawach
karnych)

Każdy
ma prawo
do obrońcy.

PRAWO
DO OBRONY

Każdy pełnoletni obywatel może wejść na salę i obserwować rozprawę.

JAWNOŚĆ
ROZPRAWY

HIERARCHIA SĄDOWA

SĄD NAJWYŻSZY

↑ Skarga kasacyjna

II instancja

SĄD APELACYJNY

↑ Apelacja

I instancja

SĄD OKRĘGOWY

Skarga kasacyjna

II instancja

SĄD OKRĘGOWY

Apelacja

I instancja

SĄD REJONOWY

Sprawy mniej skomplikowane

Sprawy bardziej skomplikowane

Sprawa karna: Państwo vs. Oskarżony

... **Ukaranie sprawcy za przestępstwo (złamanie prawa publicznego).**

Kto jest kim?

Najczęściej
Prokurator (działa
w imieniu państwa).

OSKARŻYCIEL

Prokurator
i Oskarżony
(wraz z obrońcą).

STRONY

Osoba, której
zarzuca się
popętnienie
przestępstwa.

OSKARŻONY

**Przykład: Kradzież, pobicie,
jazda pod wpływem alkoholu.**

Sprawa Cywilna: Obywatel vs. Obywatel

... Rozwiązanie sporu między równymi stronami (zazwyczaj o pieniądze lub prawa).

Kto jest kim?

Osoba, która
składa pozew
i czegoś żąda.

POWÓD

Powód i Pozwany
(reprezentowani
przez adwokatów
lub radców
prawnych).

STRONY

Osoba, przeciwko
której
skierowany
jest pozew.

POZWANY

Niezapłacony rachunek, spór o spadek,
odszkodowanie za wypadek.

A co z resztą? Inne rodzaje spraw

Podział na SPRAWY KARNE I CYWILNE

to najważniejsze rozróżnienie w Sądach Powszechnych.

Warto jednak wiedzieć, że istnieją też specjalne wydziały i inne sądy:

Rozstrzygają sprawy m. in.
o rozwód, alimenty,
opiekę nad dziećmi
najczęściej
rozprawy niejawne

**WYDZIAŁY
RODZINNE**

Spory między
pracownikiem
a pracodawcą (np. o
niestuszne zwolnienie)

**WYDZIAŁY
PRACY**

Spory obywatela
z urzędem (np. gdy
nie zgadza się
z decyzją)

**SĄDY
ADMINISTRACYJNE**

W Siłach Zbrojnych
RP sprawują
wymiar
sprawiedliwości

**SĄDY
WOJSKOWE**

Skąd sprawa bierze się w sądzie?

Sąd nie działa sam z siebie. Ktoś musi **ZAINICJOWAĆ PROCES**.

Skąd sprawa bierze się w sądzie?

... Sąd nie działa sam z siebie. Ktoś musi **ZAINICJOWAĆ PROCES**.

